

*Комунальний заклад
«Ганнівський академічний ліцей- центр позашкільної освіти»*

**Звіт
моніторингового дослідження
рівня сформованості предметних
компетентностей з англійської мови
здобувачів освіти Ганнівського ліцею
та його філій**

*Ганнівка
2022-2023 н.р.*

На виконання наказу директора Ганнівського ліцею від 25.08.2022р. №95-од «Про проведення внутрішнього моніторингу якості освіти у 2022/2023 н.р.», згідно Плану внутрішніх моніторингових досліджень у 2022/2023 н.р., з метою встановлення відповідності фактичних результатів освітньої діяльності її заявленим цілям, а також оцінювання ступеня, напряму і причин відхилень від цілей та поліпшення якості освітньої діяльності, забезпечення ефективного і сталого розвитку Ганнівського ліцею та його філій з листопада 2022 року – по березень 2023 року було проведено дослідження рівня сформованості предметних компетентностей з англійської мови здобувачів освіти Ганнівського ліцею та його філій.

Метою дослідження було визначити рівень сформованості предметних компетентностей з англійської мови здобувачів освіти, якість викладання англійської мови шляхом надання обґрунтованих рекомендацій педагогам Ганнівського ліцею та його філіям.

Для досягнення даної мети були поставлені завдання:

- ✓ визначити рівень сформованості мовних, мовленнєвих, соціокультурних, соціолінгвістичних компетенцій;
- ✓ визначити рівень та динаміку процесу навчання шляхом порівняння даних за кожним класом;
- ✓ вивчити та узагальнити роботу вчителів англійської мови.

Об'єктами дослідження виступили: здобувачі освіти, вчителі англійської мови

Предмет дослідження:

- ✓ стан формування предметних компетенцій вчителями англійської мови;
- ✓ методика роботи вчителів щодо формування предметних компетенцій на уроках англійської мови.

Враховуючи мету і завдання дослідження, була сформована вибірка, яка складалась із здобувачів освіти 1-11 класів, що складала 100% від загальної кількості школярів опорного закладу та його філій.

Для проведення дослідження рівня сформованості предметних компетентностей з англійської мови здобувачів освіти 1-11 класів був розроблений пакет інструментарію, який містив:

1. Засоби збирання інформації:

- ✓ контрольні (діагностичні) роботи проміжні та підсумкові за семестри;
- ✓ аналіз оцінок учнів за темами;

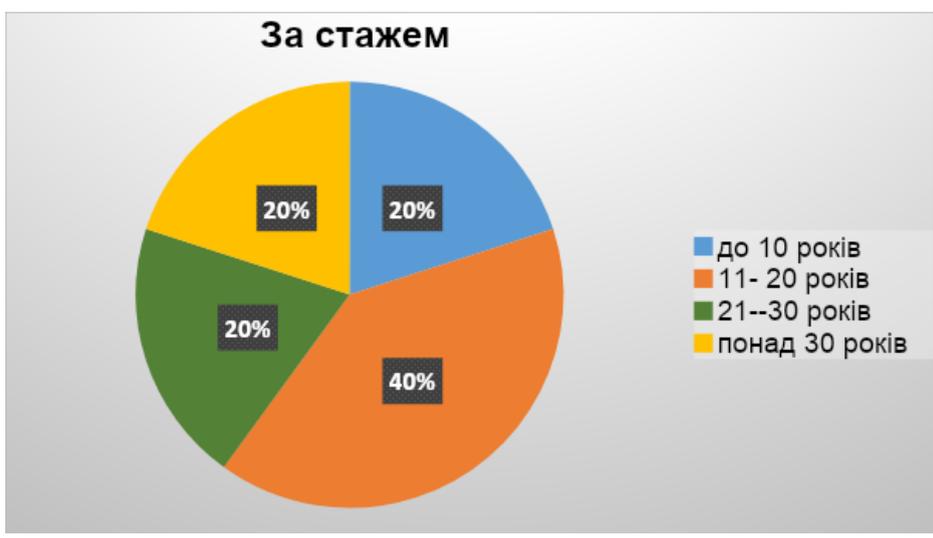
- ✓ спостереження за навчальними заняттями;
- ✓ безпосереднє одержання інформації від учасників дослідження за допомогою анкетування, опитування;
- ✓ вивчення документації

2. Засоби первинної обробки даних – підсумкові таблиці.

3. Засоби ілюстрування результатів - діаграми, підсумкові таблиці.

Складовою дослідження був аналіз кадрового забезпечення освітнього процесу. У Ганнівському ліцеї та його філіях англійську мову викладають 5 педагогів.

Аналіз

кадрового

забезпечення освітнього процесу

Діаграма 1

Діаграма 2

Діаграма 3

робочої
оцінку
вчителів
мови за

Членами
групи було
здійснено
діяльності
англійської
напрямами:

організація освітнього процесу, методична, виховна, позакласна робота.

Безпосередню інформацію від учасників дослідження було отримано за допомогою анкетування, яке проведено у онлайнівій формі. В опитуванні взяли участь 173 респонденти, з них: педагогічних працівників -5; учнів – 168.

Діаграма 4

Кількісний склад респондентів (кількість осіб, %)

Для ґрунтовного вивчення сформованості предметних компетентностей учням 5-11 класів було запропоновано було запропоновано два опитувальника «Ставлення школярів до предмету» та «Взаємодія вчителя та учня», дане анкетування дало змогу членам робочої групи проаналізувати мотивацію навчальної діяльності учнів, задоволеність учнів результатами навчання, методи роботи, які використовують вчителі, труднощі у навчанні, пізнавальну активність учнів та їхню ініціативу у навчанні; особливості сприйняття й засвоєння навчальних тем з англійської мови. Загалом було проаналізовано 336 анкет здобувачів освіти.

Тип ставлення до предмета визначався за загальним балом (сумою) за всіма судженнями. Аналіз відповідей учнів та середній бал засвідчив, що ставлення до англійської мови, як до навчального предмету, в учнів позитивне.

Освітній процес з іноземної мови включає три основні методичні етапи:

- ✓ етап презентації нового матеріалу;
- ✓ етап тренування;
- ✓ етап практики в застосуванні засвоєного матеріалу у процесі спілкування в різних видах мовленнєвої діяльності.

І досягнення результату не можливе без взаємодії між вчителем та учнями. Характер цих взаємовідносин продемонстровано на діаграмі 5

Діаграма 5

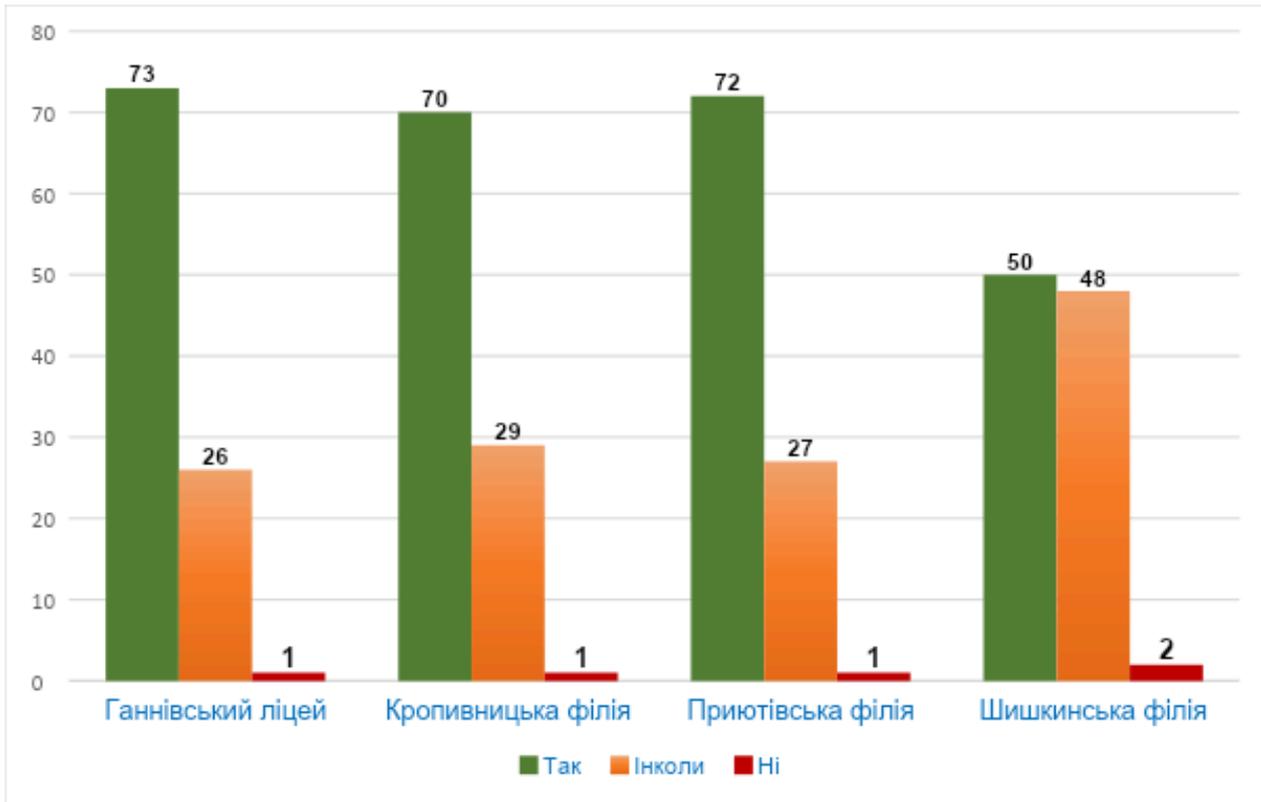
Як ти можеш охарактеризувати свою взаємодію з учителем на уроці англійської мови(%)

Управління навчальною діяльністю реалізується завдяки здійсненню учителем контролю за успішністю учнів в оволодінні предметними компетентностями (мовних, мовленнєвих, соціокультурних, соціолінгвістичних компетенцій) на кожному етапі навчання. Учні користуються самоконтролем та самокорекцією. Тож як прислухаються до думки вчителів і чи дотримуються їх рекомендацій відображено на діаграмі 6.

Діаграма 6

Чи дотримуєшся рекомендацій, щодо навчання, які надає тобі вчитель на уроці англійської мови (%)

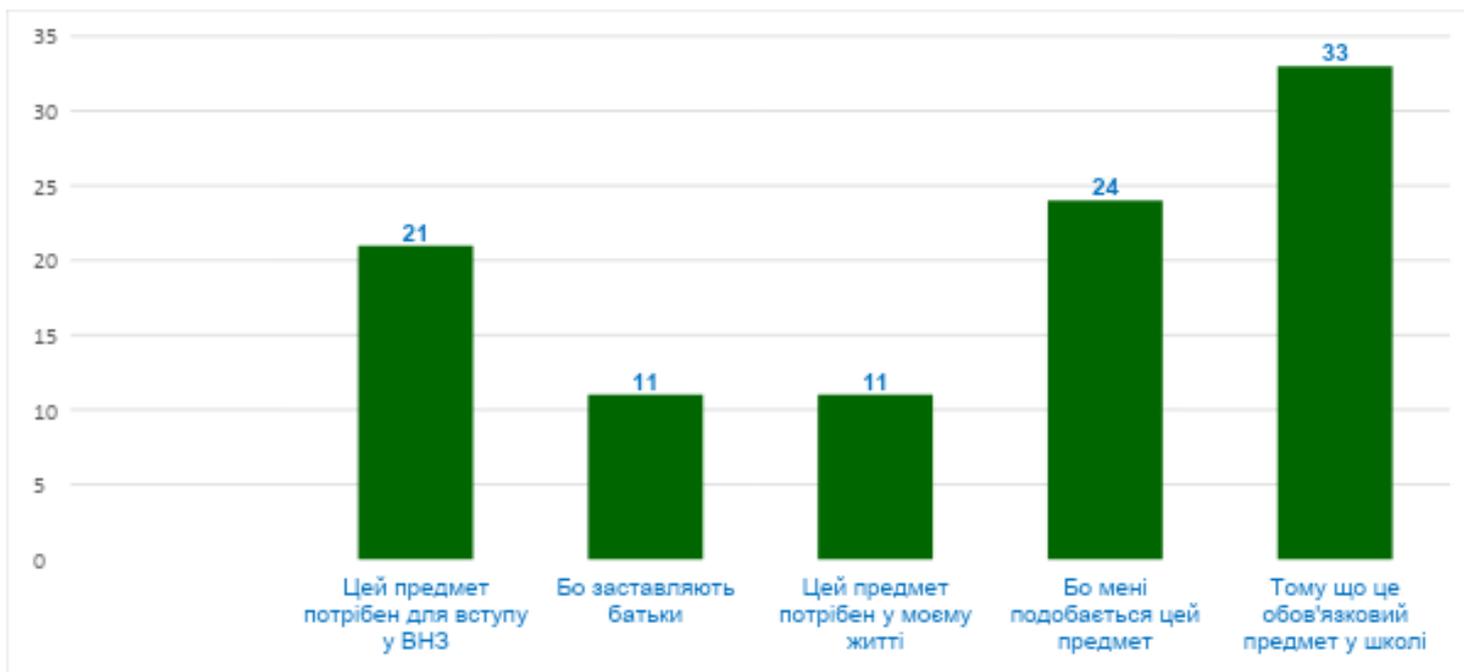

Одним із найголовніших факторів, який впливає на результат навчання, є мотивація учнівської діяльності. Важливо зацікавити учнів у вивченні іноземної мови, викликати в них позитивне ставлення до предмета, вмотивувати необхідність і значущість володіння іноземною мовою як неповторним засобом міжкультурного спілкування.

Для визначення мотивації вивчення англійської мови наведено результати аналізу відповідей учнів закладів, які досліджувались. Значна кількість учнів вивчають іноземну мову, бо це обов'язковий предмет у школі і він необхідний їм при вступі у ВНЗ. Цікаво вивчати англійську мову 38% респондентів. З твердженням про те, що вивчати даний предмет змушують батьки погодилися 11 % учнів закладів освіти (діаграма 7).

Діаграма 7

Чому ти вивчаєш англійську мову (%)

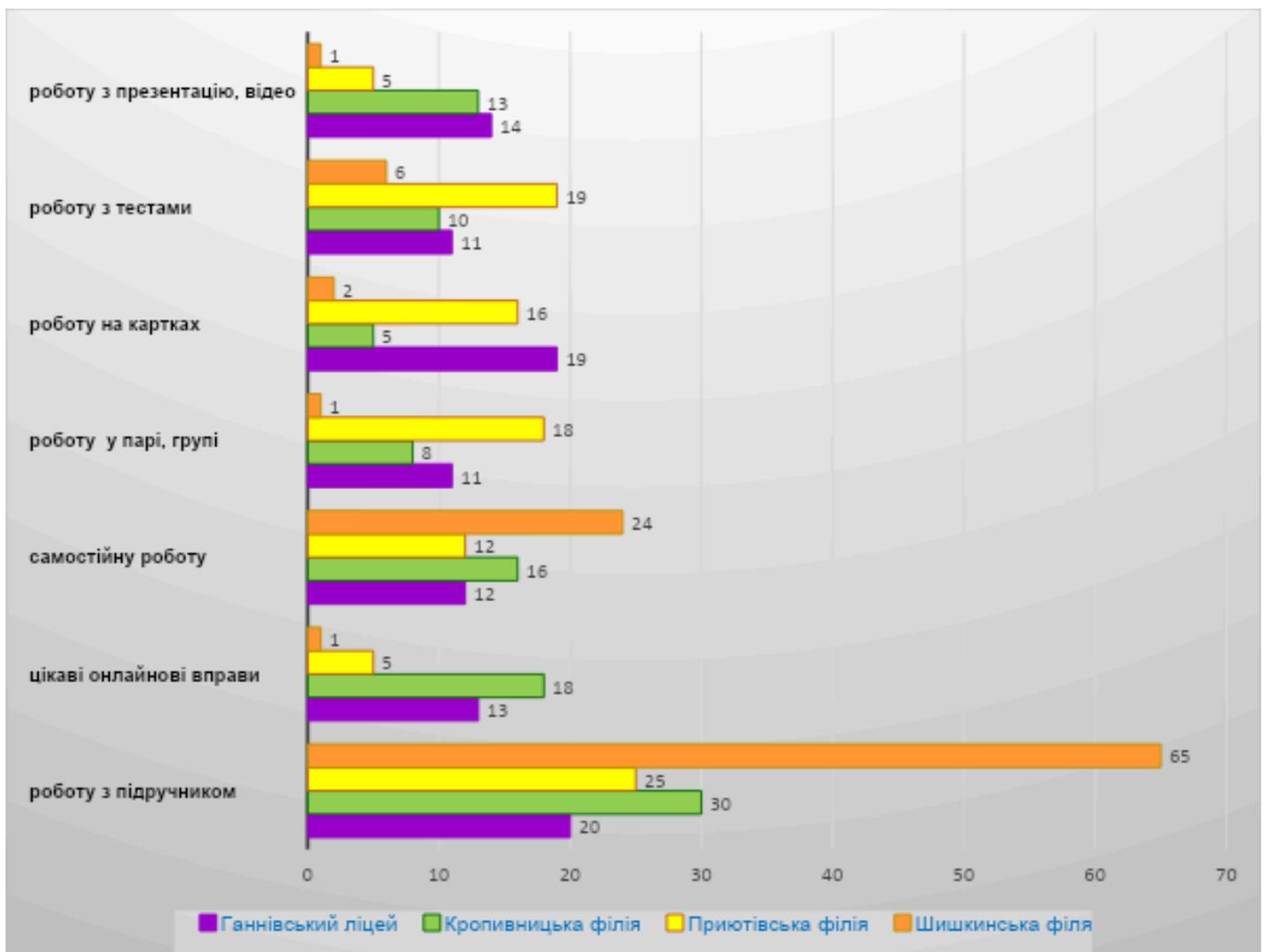
Кожний етап навчання (початкова школа, основна школа, старша школа) характеризується не тільки різною тематикою і обсягом навчального матеріалу для навчання спілкування, але й різноманітними методами, формами і видами навчальної діяльності відповідно до рівня розвитку учнів, їхніх інтересів, досвіду. У зв'язку з цим кожний етап повинен мати свої цілі і завдання.

Виважений підбір засобів, форм та методів навчальної діяльності впливає на розум і почуття дітей, викликає інтерес до предмета, робить їх мовлення образним та емоційним. Інтерес, у свою чергу, стимулює пам'ять, яка забезпечує накопичення значної кількості мовного матеріалу, стимулює в учнів не лише інтерес до предмета, а й прагнення до самостійних форм навчання.

Більшість учнів відмітили, що вчителі іноземної мови переважно пропонують їм роботу з підручником. Відмічено, що майже на однаковому рівні вчителі пропонують учням цікаві онлайн-віправи, роботу з презентацією, працювати у групах, парах, виконувати завдання на картках (діаграма 8).

Діаграма 8

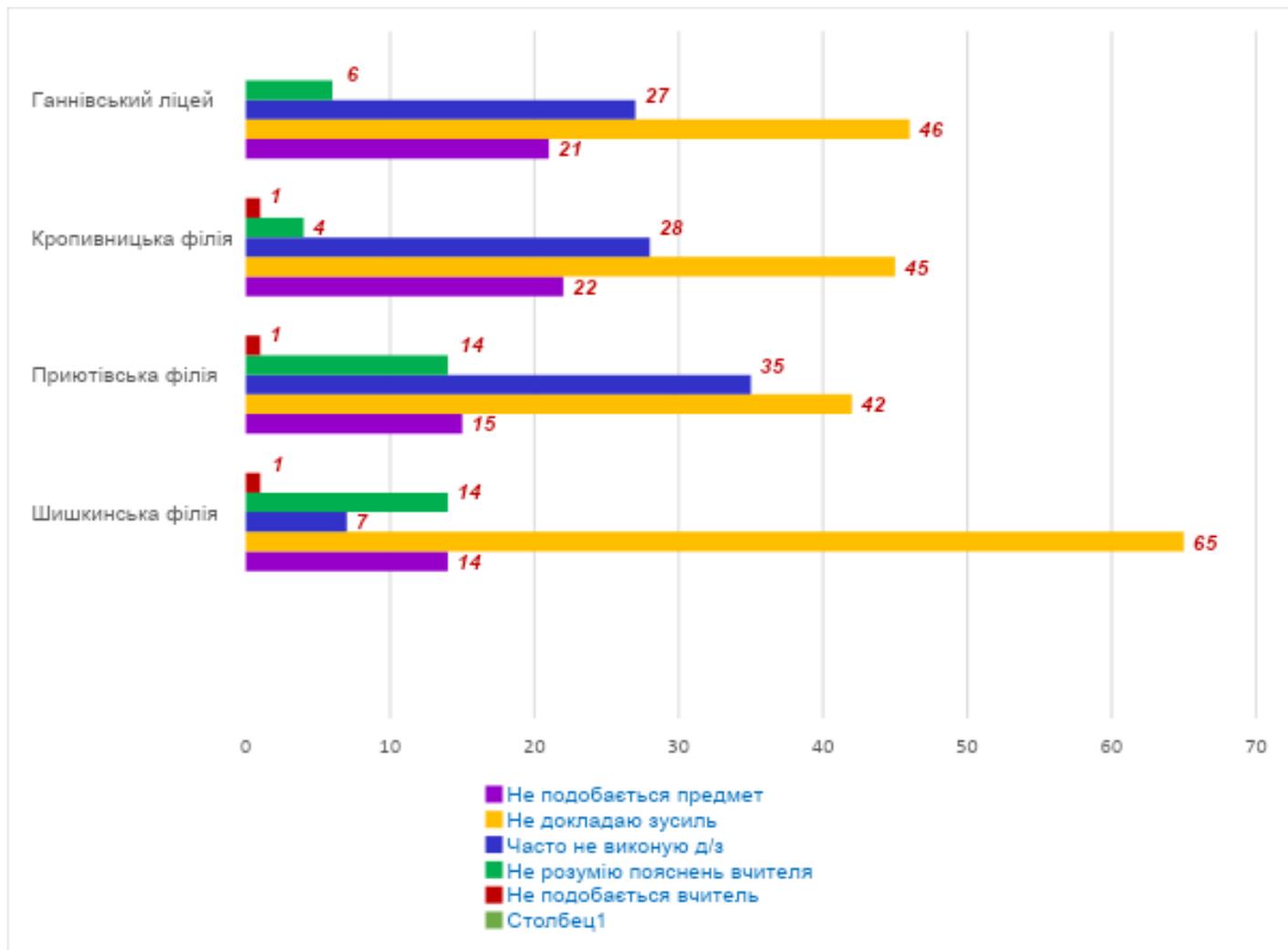
На уроках англійської мови вчитель найчастіше пропонує тобі такий вид діяльності (%)

На основі спостережень за навчальними заняттями та аналіз опитування учнів показав, що під час вивчення англійської мови здобувачі освіти в цілому мають певні труднощі, які найчастіше пов'язані з тим, що не докладають зусиль у навчанні, часто не виконують домашніх завдань, не зрозуміле пояснення вчителя, не подобається предмет тощо. Результати продемонстровані на діаграмі 9.

Діаграма 9

Труднощі у вивченні англійської мови найчастіше пов'язані з тим, що (%)

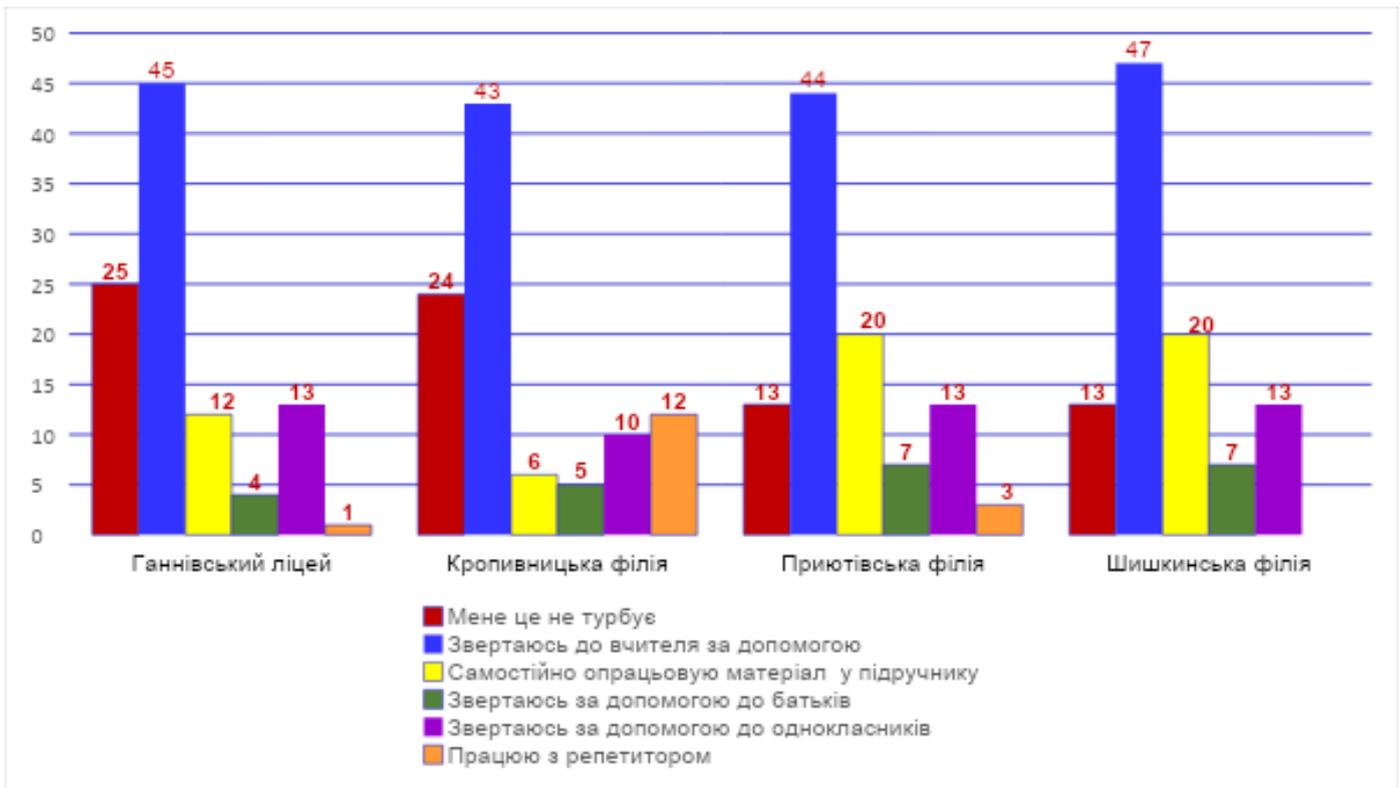

Головна мета навчання іноземної мови у школі полягає у формуванні в учнів комунікативної компетенції, що забезпечується лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, узгодженим з віковими можливостями школярів. Кожну з цих компетенцій учні набувають під час вивчення іноземної мови на всіх етапах освіти. Тому учитель іноземної мови ставить перед собою завдання формувати комунікативну компетенцію шляхом здійснення усного мовленнєвого спілкування, розуміння на слух змісту тексту, вміння читати й розуміти тексти, вміти взаємодіяти з навколишнім світом, виробити навички роботи в групі, оволодіння різними соціальними ролями.

Як на думку здобувачів освіти реалізуються ці завдання, свідчить аналіз їх відповідей на запитання анкети, що продемонстровані на діаграмі 10.

Діаграма 10

Якщо ти не розумієш тему з предмету, то (%)

Школа та освітній процес у ній — це система, в якій кожен компонент, взаємодіючи з іншими, забезпечує якість освітньої діяльності закладу. Ведення шкільної документації педагогами є важливим компонентом цієї системи.

Під час вивчення документації було встановлено, що освітній процес вчителями англійської мови організовано відповідно до освітньої програми закладу на 2022/2023 навчальний рік, уроки проводяться на високому та достатньому методичному рівнях, вчителі активно беруть участь в роботі методичних об'єднань, при підготовці та проведенні уроків, використовують ІКТ, інноваційні засоби, онлайн-технології і методи навчання. В усіх вчителів у наявності календарно-тематичне планування. Календарне планування складено відповідно до вимог навчальних програм, якісно виконується навчальна програма щодо кількості проведених уроків та виконання всіх видів мовленнєвої діяльності. Учні забезпечені підручниками на 100% за бюджетні кошти.

Педагоги розробили критерії оцінювання навчальних досягнень учнів, наявні рекомендації щодо викладання предметів у 2022/2023 навчальному році, наявні інструкція щодо заповнення предметних сторінок класного журналу, Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, перелік навчальної літератури для використання в 2022/2023 навчальному році, перспективні плани підвищення кваліфікації.

Вивчення документації вчителями проводилося за двома напрямками: організація освітнього процесу та педагогічна діяльність. За оцінюванням показників було визначено коефіцієнт у межах від 0,6 до 1. Стан ведення документації вчителями показано на діаграмі 11.

Діаграма 11

Стан ведення документації вчителями англійської мови

Основне завдання школи – формувати в дітей бажання вчитись та прагнення до самоосвіти, яке буде їй у пригоді впродовж усього життя. Розв’язання такого завдання, натомість, вимагає постійного професійного розвитку педагога. З метою виявлення здатності вчителів до навчання впродовж життя робоча група детально ознайомилася із напрямками самоосвітньої діяльності педагогів, а саме: постійна діяльність учителя, спрямована на розширення й поглиблення знань і вмінь, підвищення рівня предметної підготовки, розвиток його творчої особистості, участь у методичних формуваннях, поширення власного досвіду, підвищення кваліфікації за різними напрямками. Аналіз результатів свідчить, що вчителям потрібно приділяти більше уваги підвищенню кваліфікації, оскільки професійний розвиток повинен бути змістовним і насиченим. Щоразу, як педагог підвищує свою кваліфікацію і хоче вдосконалити свої навички, – має отримувати досвід, корисний і релевантний відносно до його ролей в освіті. Аналіз опитування педагогів, вивчення відповідної документації висвітлено на діаграмі 12.

Діаграма 12

Виявлення здатності педагогів до навчання впродовж життя

Із урахуванням вимог пояснювальної записки навчальної програми, змісту навчального матеріалу уроку, вимог до мовленнєвої підготовки учнів на кожному уроці вчителями оптимально визначаються і здебільшого повністю реалізуються освітні, виховні та розвиваючі цілі уроків. Найкраще ще вдається вчителю Ганнівського ліцею, Кропивницької та Приютівської філій. При цьому основна увага акцентується на формуванні в учнів усвідомлення ролі іноземної мови в житті людини, на засвоєння учнями знань мовних явищ, понять, розуміння власного мовлення, оволодіння знаннями про історію, культуру англomовних країн.

У процесі викладання англійської мови вчителями ефективно використовуються дидактичні та методичні принципи: комунікативної спрямованості навчання, ситуативності та тематичної організації навчання, урахування вікових особливостей учнів, взаємопов'язаного навчання, видів мовленнєвої діяльності, а саме аудіювання, говоріння, читання, письма.

Вчитель Ганнівського ліцею вміло застосовує матеріал підручників, посібників, додаткової літератури. Характерною рисою уроків є використання активних та інтерактивних прийомів, форм навчальної діяльності учнів. Пріоритет надається комунікативно спрямованим завданням, які забезпечують оволодіння мовою як засобом

спілкування. Велика увага надається мовним вправам, що сприяють засвоєнню нормативного мовлення фонетично, лексично і граматично. Особлива увага приділяється підвищенню змістовності мовлення учнів, окремі прийоми спонукають до вираження особистого ставлення до проблеми, що обговорюється. Уроки характеризуються практичною орієнтацією, виховний процес на уроках направлений на становлення особистості ліцеїстів. Мовлення вчителя виразне, зразкове, переконливе, різноманітне за засобом вираження думки, є зразком для наслідування.

Відвідані уроки, бесіди, проведені з вчителями та учнями, засвідчують демократизм та гуманізм у взаємовідносинах між учасниками освітнього процесу як на уроках, так і позаурочний час, де панує атмосфера довіри, доброзичливості педагогічного спілкування, уважного і тактовного ставлення до учнів.

Кінцевим результатом навчання є формування компетентностей особистості. Компетентність учня виступає основним якісним показником освітнього результату. Цей результат має спрямовуватися на:

- ✓ формування у здобувачів освіти готовності та здатності використовувати іноземну мову в повсякденному житті у різних ситуаціях і розв'язувати проблеми в певній діяльності;
- ✓ підготовку учня до майбутнього дорослого життя як особистість здатну розвивати уміння соціальної взаємодії з партнерами в діловому спілкуванні, в тому числі, з представниками англomовної комунікації та представниками іншомовних культур.

З метою визначення рівня сформованості предметних компетентностей здобувачів освіти членами робочої групи були здійснені спостереження за навчальними заняттями з англійської мови, діяльністю вчителів та учнів, а також проведені контрольні (діагностичні) роботи. За основу змісту завдань були взяті програми з іноземної мови, що дало змогу забезпечити єдині вимоги до учнів.

Аналіз відвіданих навчальних занять показав, що педагоги використовують компетентісний підхід до навчання, який забезпечує формування та розвиток умінь і навичок учнів з лінгвістичної, комунікативної та соціокультурної компетенцій, або іншими словами, базових предметних компетентностей,

передбачених навчальними програмами. Відмічено, що основний принцип роботи на уроці — інтерактивність, коли вчитель виступає як партнер учнів. При цьому він не тільки дає інформацію в готовому вигляді, а й спонукає учнів думати й знаходити виходи з незвичайних ситуацій. Учні охоче відгукуються на запропоновані завдання, оскільки відчувають себе повноцінними партнерами вчителя, і урок перетворюється на діалог, живий обмін між учителем та учнями. Навчання у співпраці сприяє також заповненню прогалів у засвоєнні знань (information gap activities). Це виводить процес вивчення іноземної мови на якісно новий продуктивний рівень, дозволяє сформувати в процесі навчання різносторонню, розвинуту й багатогранну особистість, в майбутньому – гнучкого спеціаліста, здатного адаптуватися до умов нового середовища та пропагувати цінності власної культури за кордоном. Види діяльності на уроках вибираються учителями з урахуванням мети і завдань, вікових особливостей та інтересів учнів. Для перевірки засвоєння знань використовуються тестові завдання, онлайнві вправи, ігри, ефективно впроваджуються інформаційно-комунікативні технології тощо. На уроках постійно панує доброзичлива атмосфера педагогічного спілкування, уважного і тактовного ставлення до учнів.

Але поряд з цим було помічено, що більшість учням досить важко логічно висловитися відповідно до навчальної ситуації, а також у зв'язку зі змістом прочитаного, почутого або побаченого, висловлюючи власне ставлення до предмета мовлення, в основному школярі уміють у відповідності з комунікативним завданням використовувати лексичні одиниці і граматичні структури, однак допускають фонематичні помилки. Значна частина здобувачів освіти 8- 11 класів уміє підтримувати бесіду, вживаючи лише короткі репліки.

Таким чином, учителям слід більше приділяти уваги формуванню в учнів логічних та аксіологічних компетентностей.

У процесі вивчення рівня навчальних досягнень учнів з англійської мови основна увага акцентувалася на рівні сформованості основних комунікативних умінь відповідно до вікових особливостей учнів: уміння здійснювати усне мовленнєве спілкування (у монологічній і діалогічній формах), розуміти зі слуху

зміст текстів, здійснювати спілкування у писемній формі відповідно до поставлених завдань.

Контрольними (діагностичними) роботами було охоплено 258 учнів 2-11 класів. Аналіз навчальних досягнень учнів показав, що впоралися із всіма завданнями та виконали роботи на високому рівні 17 учнів, що становить 7 %, на достатньому 114 – 44%, на середньому 96 – 37%, на початковому 31– 12%. Здобувачі освіти, які мають початковий рівень, виконали тестові завдання на 4-6 балів, але не приступили до виконання письмової частини й отримали 0 балів. Порівнявши оцінки за I семестр цих учнів, можна зробити висновок, що вони підтвердили базові знання. Проте порівняння із тематичними балами показало значну різницю між тематичним оцінюванням та результатом контрольної (діагностичної) роботи.

Під час виконання письмового завдання учні використовують неправильний порядок слів, допускають помилки у вживанні форм неправильних дієслів, модальних дієслів, у використанні означеного та неозначеного артиклів, у вживанні дієслова *to be*, в узгодження підмета і присудка. При виконанні лексико-граматичних тестів допускаються помилки у вживанні ступенів порівняння прикметників; вживанні герундія, інфінітива та дієприкметника; вживанні лексичних одиниць: *in spite of – despite, historic – historical, notice – watch, few – little, used to, register, tenants, to approve of, masterpiece, resolve, overseas*; у використанні звороту “*there is\there are*”; вживанні пасивного стану дієслова.

Недостатній словниковий запас не дозволяє деяким учням зрозуміти текст правильно та визначити необхідну відповідність чи підібрати заголовки при виконанні тестового завдання з читання.

Результати контрольних (діагностичних) робіт, спостереження за роботою учнів на уроках, показали, що мовна підготовка значної частини учнів має серйозні недоліки. Найбільш характерними з них є:

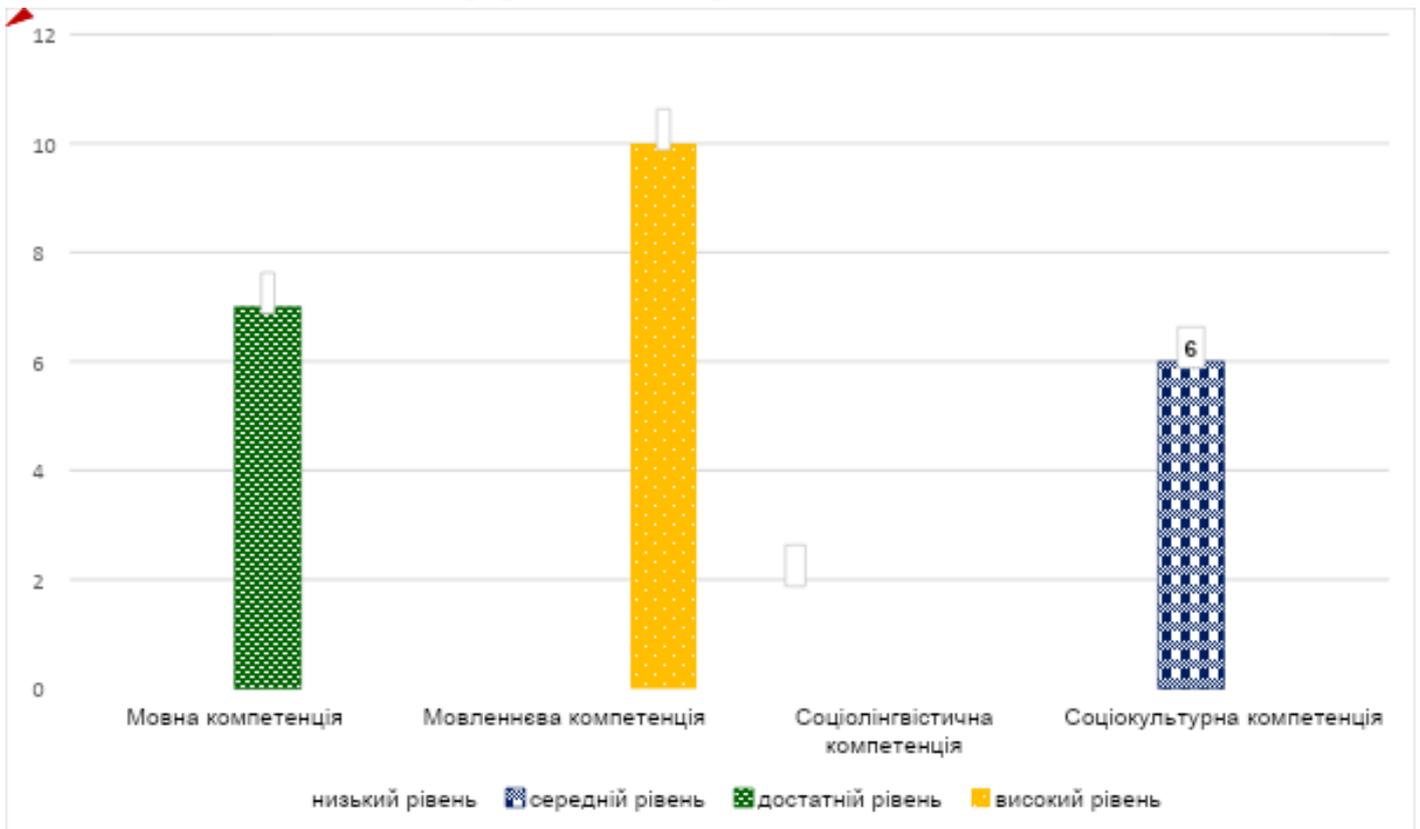
- слабкий лексичний запас учнів, примітивні навички усного, писемного мовлення і читання;

- невміння застосовувати засвоєний лексичний матеріал у подібних мовних ситуаціях;
- труднощі у підборі лексичного матеріалу для висловлення власного ставлення до певних подій та фактів, аргументації власних суджень.

Спостереження за навчальними заняттями та аналіз проведених контрольних робіт дав змогу визначити рівень сформованості предметних компетентностей здобувачів освіти, під час визначення рівня застосовувалася чотирирівнева шкала, яка передбачала високий, достатній, середній, низький рівні. Результати представлені на діаграмі 13.

Діаграма 13

Рівень сформованості предметних компетентностей

Традиційним стало проведення тижнів іноземної мови, які є своєрідним творчим звітом учнів та вчителів англійської мови. Учні беруть участь у цікавих та різнопланових позакласних заходах із метою удосконалення навичок володіння іноземною мовою та розширення кругозору ліцеїстів про стиль життя в англійськомовних країнах: брейн-ринг «Who is best at English?», пізнавальний конкурс

«Марновірства: Міф чи Реальність?», вікторина «Welcome to European Union», турнір «Europe in a nutshell», країнознавчий калейдоскоп «Особливості національних кухонь Європейських країн», презентація малюнків «Європейське майбутнє мого міста», пізнавальний майстер-клас «Try Japan». Вчителі англійської мови беруть участь у організації та проведенні заходів у межах Дня Європи в Україні.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження рівня сформованості предметних компетентностей з англійської мови здобувачів освіти Ганнівського ліцею та його філій проведено відповідно до програми, його мета й завдання реалізовані повністю.

Як висновок, більшість учителів англійської мови працюють творчо та інноваційно. В своїй роботі застосовують ефективні методи викладання для підвищення якості освітньої підготовки здобувачів освіти та створення умов для формування предметних компетентностей учнів на високому рівні.

Аналіз результатів дослідження стає підставою для рекомендацій:

1. Адміністрації закладу:

1.1. розглянути й обговорити підсумки моніторингового дослідження на засіданні педагогічної ради до 01.06.2023р.

1.2. забезпечити системний контроль за якістю викладання шкільного курсу англійської мови відповідно до вимог іноземної складової мовознавчої галузі Державного стандарту, постійно.

2. Учителям англійської мови, постійно:

2.1. організувати роботу над корекцією типових помилок учнів, як в урочний час, так і в індивідуальних домашніх завданнях (особливу увагу звернути на здобувачів освіти, які продемонстрували середній та початковий рівень знань);

-
- 2.2. будувати процес навчання іноземної мови на основі комунікативно-вмотивованої мовленнєвої поведінки вчителя та учнів і предметності процесу спілкування, що забезпечується ретельним відбором комунікативно-мовленнєвих намірів, тем, ситуацій, які віддзеркалюють інтереси та потреби учнів;
- 2.3. під час навчання навичок усного продукування використовувати комплекс вправ, який об'єднує:
- ✓ підготовчі (тренувальні) – імітаційні, підстановчі, трансформаційні, конструкційні, перекладні, питально-відповідальні, репліко-реактивні;
 - ✓ ситуативні (комунікативні) – опис малюнків, переказ, навчально-мовленнєві ситуації, дискусивні вправи, композиційні вправи;
- 2.4. у процесі формування навичок і вмінь усної взаємодії використовувати систему вправ для навчання «реп лікування», на засвоєння діалогічних едностей різних видів, на створення мікро діалогів, на створення діалогів різних функціональних типів тощо;
- 2.5. для навчання писемного продукування використовувати два типи вправ: умовно-комунікативні та комунікативні;
- 2.6. добирати матеріал для навчання навичок сприймання на слух у вигляді бесід, діалогів, пісень, дитячих віршиків і римувань, інтерв'ю та інформативних текстів;
- 2.7. продовжувати впроваджувати компетентнісно-орієнтоване навчання;
- 2.8. працювати над оновленням форм та методів навчання;
- 2.9. на кожному етапі навчання чітко визначати компетентнісні результати учнів і створювати умови їх досягнення;
- 2.10. використовувати систему вправ на формування предметних компетентностей відповідно до навчальної мети;
- 2.11. активізувати роботу з обдарованими і здібними дітьми з метою якісної підготовки до олімпіади з англійської мови.